

Music Education in Preschool Period

Res. Assist. Evin ERDEN¹

Adnan Menderes University Faculty of Education, Department of Music Education

Dr. S.Serkan ŞEKER²

Adnan Menderes University Faculty of Education, Department of Music Education

Dr. Onur TOPOĞLU³

Adnan Menderes University Faculty of Education, Department of Music Education

Abstract

Music is an essential thing in human life taking place in all societies from primitive to sophisticated. Music, which is used for many purposes, is also an instrument for education. Preschool education takes a very important place in creating the basis of education that shapes the individual's development and quality of life. Music education's positive effects on affective and kinesthetic behaviors and cognitive learning are indicated in many scientific researches. Also a great deal of research state that children interested in music has sense of responsibility and they adopt a disciplinary life style. Findings in education research show that music must be used effectively as an educational instrument from birth to primary school education.

The aim of this study is to emphasize the positive effects of music education on child development.

Keywords: Preschool Period, Music Education.

¹ E-mail: evinerden@hotmail.com

² E-mail: sserkanseker@gmail.com

³ E-mail: onurtopoglu@gmail.com

Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi

Ar. Gör. Evin ERDEN¹

Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi A.D.

Dr. S.Serkan ŞEKER²

Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi A.D.

Dr. Onur TOPOĞLU³

Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi A.D.

Özet

Müzik, en ilkel toplumlardan en gelişmiş medeniyetlere kadar her toplumda, insan yaşamının vazgeçilmez parçasıdır. Pek çok amaç doğrultusunda kullanılan müzik, aynı zamanda etkin bir eğitim aracıdır. Bireyin gelişimini ve yaşam kalitesini şekillendirecek olan eğitim altyapısının oluşturulmasında okul öncesi dönemdeki eğitim oldukça önem taşımaktadır. Müzik eğitiminin, duyuşsal ve devinişsel davranışların yanı sıra bilişsel öğrenmeler üzerine de olumlu etkileri bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır. Müzik sevgisini kazanan çocuğun, sorumluluk bilincinin geliştiği ve disiplinli bir yaşam tarzını benimsediği de bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bulgular, doğumdan ilköğretime kadar olan okul öncesi dönemde, bir eğitim aracı olarak müzikten etkin bir biçimde yararlanılması gerektiğine işaret etmektedir.

Bu çalışma ile okul öncesi dönemde, müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerine olan olumlu etkilerine vurgu yapmak amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Müzik Eğitimi.

¹ E-posta: evinerden@hotmail.com

² E-posta: sserkanser@gmail.com

³ E-posta: onurtopoglu@gmail.com

Giriş

Okul öncesi dönemdeki eğitim, çocuğun ileriki yaşamını doğrudan etkilediği için bu dönemdeki eğitimin insan yaşamındaki önemi büyüktür. Bu dönemdeki eğitimin başarılı olabilmesi için, okul öncesi eğitimcilerinin çocuk gelişiminin evreleri ve yaş gruplarının özellikleri konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Yeşilyaprak (2006), gelişimi, döllenmeden ölüme kadar süren yaşam dönemi içinde organizmada gözlenen düzenli ve sürekli değişiklikler olarak ifade etmiştir. Büyüme ve olgunlaşma yaşantı sonucunda kişide gözlenebilir nitelik ve nicelik boyutundaki değişiklikleri içerir. Çocuk gelişim dönemlerindeki yaş grupları ile bu dönemlerin adlandırılması bilişsel, fiziksel, ahlaki gelişim ve kişilik gelişimi açısından çeşitlilik göstermektedir.

Okulöncesi eğitim dönemini kapsayan 0-6 yaş, çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir. Alan yazın incelendiğinde okul öncesi eğitimin önemini vurgulayan araştırmalara rastlanmaktadır. Yirminci yüzyılın eğitim anlayışına önemli katkıları bulunan eğitim bilimci Bloom, araştırmaları sonucunda 17 yaşına kadar olan süreçte, zihinsel gelişimin %50'sinin 4 yaşına kadar, %30'unun 4 yaşından 8 yaşına kadar, %20'sinin ise 8 yaşından 17 yaşına kadar oluştuğunu belirtmiştir (Poyraz ve Dere, 2011: 17).

Ball'a göre (1994); okul öncesi eğitimde başarıya ulaşabilmesi için gerekli olan bazı temel noktalar bulunmaktadır. Bunlar şöyle özetlenebilir;

- **Her çocuk yeteneklidir, bu yetenekler geliştirilmelidir. Her çocuk belli bir potansiyelle dünyaya gelir.** Dolayısıyla okul öncesi eğitimde her çocuğun farklı öğrenme özelliklerini göz önünde bulunduran ve bu özelliklerini geliştirmesine olanak sağlayan eğitim programları tercih edilmelidir.

- **Her çocuk duygusal, zihinsel, ahlaki, sosyal, fiziksel, ruhsal gibi farklı alanlarda ve farklı seviyelerde gelişir. Bu alanların hepsi ayrı öneme sahip olduğu gibi birbirleri ile de sıkı sıkıya ilişkilidirler.** Armstrong (1994), çoklu zekâ konusunda dört temel noktayı göz önünde bulundurmak gerektiğini belirtmiştir. Bu noktalar; her bireyin sekiz zekâ türüne de sahip olduğu, her bireyin her zeka türüne dair bir kapasiteye sahip olduğu, sekiz zeka türünün de her birey için aynı şekilde işlediğini ve bazı insanların sekiz zeka türünde ya da birçoğunda oldukça fazla aktif olurken bazı insanların tamamı ya da birçoğunda daha pasif düzeyde olabileceğidir (Standford, 2003).
- **Çocuklar çevrelerinde olup biten her şeyden öğrenirler. Öğrendiklerini farklı konulara ve disiplinlere ayırmazlar.** Vygotsky, çocuğun sosyal çevresinin bilişsel gelişiminde önemli bir rolü olduğunu ileri sürmüştür. Çocuklar, çevresindeki kişilerden ve onların sosyal dünyalarından öğrenmeye başlamaktadırlar. Çocuklara kazandırılan kavramların, fikirlerin, olguların, becerilerin, tutumların kaynağı sosyal çevrelerdir. O halde bilişsel gelişimin kaynağı, kişisel psikolojik süreçlerden önce, insanlar ve kültür arasındaki etkileşimdir (Senemoğlu, 2004: 56).
- **Çocuklar bir konuya aktif olarak katıldıklarında ve konu ilgilerini çektiğinde en iyi öğrenme düzeyine ulaşırlar.** Aktif öğrenmede bilgi deneyimler yoluyla elde edildiği için sözel öğrenmeden daha fazla akılda kalıcıdır. Genel anlamda öğrencilerin ilgilerini aktivasyon tabanlı programlarla arttırmak öğrenme için oldukça yararlı olduğu gibi aynı zamanda öğrencinin kavrama, hatırd tutma gibi becerilerini de arttırmaktadır (Poling ve Hupp, 2009).

- **Diyalog ve oyun çocukların kendilerini, diğer insanları ve çevrelerindeki dünyayı öğrenmelerinde temel yollardır.** Okul öncesinde oyun çocukların öğrenmesinde temel noktadır. Çocuk dünyayı anlamak, olagelen ilişkileri incelemek, geçmişi ve geleceği kavramak için oyunu kullanmaktadır. Bu açıdan oyun bir öğrenme aracıdır ve her çocuğun kullandığı evrensel bir dildir (Erkan ve diğer., 2002: 87'den aktaran Gazezoğlu.).
- **Çocuklar kendilerini güvende hissettikleri ortamlarda daha iyi öğrenirler.** Okul öncesi eğitimde çocukların öğrenme sürecinde iyi hazırlanmış bir program kadar çocukların öğrenme sürecindeki psikolojik durumları da önem taşımaktadır. Çocukların her hangi bir nedenle başarılı olamadıkları bir noktada cezalandırıcı olmamalı, bir sonraki deneyim için onlara cesaret vermelidir. Cezalandırılma korkusundan ya da alaycı bir şekilde küçük gören reaksiyonlardan dolayı duygusal ifadenin sürekli bastırılması geniş ölçüde mağduriyete yol açar. Öncelikle ifadenin bastırılması öğrenmeyi, belleği ve bağışıklık sistemini zayıf düşüren sürekli bir adrenalin salgılanmasına yol açar. Sürekli bastırılan olumsuz duygular psikosomatik bozukluklara neden olabilir (Haselbach; 2003).
- **Çocuklar kaliteli ve derinlemesine bir çalışmaya yapabilmeleri için zaman ve alana ihtiyaçları vardır.** Öğrenme zamana dayalı bir süreçtir. Çocukların öğrenilen bilgiyi içselleştirmesi ve kullanması, diğer bilgilerle organize bir şekilde bütünlük oluşturmaları zaman almaktadır. Öğretmen bu noktada sabırlı olmalı ve çocuğu zorlandığı her noktada devam etmesi için cesaretlendirmelidir.

Okulöncesi Dönemde Müziksel Özellikler

Çocuklar doğdukları andan itibaren müzikal bir yaşantıya başlarlar. Bazı araştırmacılar doğum öncesi dönemde fetüsün dışarıdan gelen seslere duyarlı olduğunu ve müzik eğitiminin doğum öncesinde başladığını ileri sürmektedirler. Doğumla beraber, sallanma ve ninniler gibi doğal olarak ortaya çıkan yaşantılar onlara ilk müzikal ve ritmik deneyimleri kazandırır. Daha sonra kendileri bu deneyimleri geliştirirler. Oyuncaklarını birbirlerine vururlar, atarlar, kaşığı masaya vururlar, ses çıkaran nesnelere sallarlar ve yavaş yavaş mırıldanmaya başlarlar (İşbilir, 2006). Bu ilk tepkilerinin ardından, hareketleri ve sesleri duyduklarıyla ilgisiz bile olsa bebek, müzik uyarısına daha belirgin fiziksel ve sözel tepkiler vermeye başlamaktadır. Zamanla pasif duymanın yerini daha aktif bir dinleme almaktadır (Ömeroğlu et. Al.,2006:18; Haines ve Geber, 1992). Bu dönemdeki erken ses deneyimleri çocuk için çok önemlidir. Doğumdan itibaren bebeğin işitsel uyarım alması daha ileriki becerilerine bir temel oluşturacaktır.

1,5 yaştan 3 yaşa kadar çocuklar, ses ayrımında hızlı bir gelişim gösterirler. Yakınlarının seslerini tanırlar. Okula başlamadan önce çocukların sesleri ayrımı ve müzik yetenekleri gelişmiştir (Poyraz ve Dere, 2011: 35).

İki yaşındaki çocuklar, motor beceriler yönünden oldukça gelişmişlerdir. Kollarını bir biçimde dengeyi sağlamak ve müziğe tepki vermek için kullanırlar. Ellerine geçirdikleri nesne ile bir yerlere vurarak bazı basit ritmik tepkiler geliştirirler. (Ömeroğlu et. Al.,2006:18-19; Haines ve Geber, 1992).

Üç yaşındaki çocuklar duydukları bir müzikle ilgili olarak düzenli vuruşlar yapabilirler. Bireysel ve grup halinde şarkı söylemeyi başarabilirler ve bundan oldukça keyif alırlar (Ömeroğlu et. Al.,2006:18-19; Haines ve Geber, 1992).

Dört yaş çocukları, sözel ya da enstrümanla ses, melodi ve ritmik örnekler üretmeye ek olarak, bunları yaratıcı bir biçimde hikaye veya şarkı sözü şeklinde duygularını ifade etmede kullanabilirler. Bu yaşlarda şarkı söyleme sesi daha güvenlidir. Zamanla grup halinde şarkı söyleyebilme oranları artar. Komik, kafiyeli ve anlamsız kelimelerden oluşmuş şarkı sözleri çok ilgilerini çeker (Ömeroğlu et. Al.,2006:18-19; Haines ve Geber, 1992). Düzeylerine uygun ritmik şiir ve tekerlemeleri, hareketli kısa şarkıları kolaylıkla ezberleyebilir ve zevkle tekrarlayabilirler. Bu yaşın en önemli özelliklerinden birisi de çocuğun belli bir ses tonu edinmeye başlamasıdır (Okumuş, 2008:14). Çocukta objelerin karşılaştırılması ve ayrılması yeteneği 4 yaş döneminde gelişme gösterir. Dolayısıyla. İnce-kalın, hafif-kuvvetli, uzun-kısa gibi ses özelliklerinin ayrımını rahatlıkla yapabilirler (Okumuş, 2008:14; Başer 2003:3).

5 yaşındaki çocuk basit dans adımlarını öğrenebilir ve müzikal ritimlere uyum sağlayabilir, görsel sembollere cevap verebilir. Nota değerlerini ya da sus işaretlerini tanıyarak uygulama yapabilir. Dolayısıyla seviyelerine göre olduğu takdirde müziği yazıp okuyabilirler (Okumuş, 2008:14; Başer 2003:4). Enstrümanlarını kendilerine verilen direktiflerle doğru olarak çalabilirler ve kendi melodilerini yaratabilirler (Ömeroğlu et. Al.,2006: 19; Haines ve Geber, 1992).

6 yaş çocukları özellikle kendi tercih ettikleri şarkıları söylemeyi severler. Ritmik becerileri oldukça gelişmiştir. Ritim kalıplarını ve tempo kavramını anlayarak uygulayabilir, vurmali çalgıları rahatlıkla kullanabilirler (Okumuş, 2008:15; Yavuzer 1998:225). Bu dönemde bilişsel ve sosyal faaliyetlere ilgide artma başlar (Poyraz ve Dere, 2011: 35).

Müziğin Çocuk Gelişimine Etkisi

Müzik eğitimi kalıcı, olumlu ölçülebilir akademik ve sosyal etkilere sahiptir. Montreal Nöroloji Enstitüsü'nden Justine Sergent müziğin sadece bir sağ beyin etkinliği olmadığını ve müzik dinlemenin beynin her iki yarısını birden çalıştırdığını belirtmektedir. İnsan müzik dinlemeyi, enstrüman çalmayı ve beste yapmayı öğrendiğinde, sol beyin aktif olmaya başlamaktadır (Jensen, 2006:37; Giles 1991).

Müzik eğitimi, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitiminin en uygun alanlarından birini oluşturmaktadır. Yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde önemli yer tutan müzik derslerinin, günümüzde etkililiği deneylerle kanıtlanmış çağdaş müzik eğitimi yaklaşımları ile sunulması gerekmektedir (Bilen, 1999).

Sanat eğitiminin bir parçası olarak müzik eğitiminin çocuğun kendini ifade etmesini kolaylaştırması, duygusal yönden rahatlamasını sağlaması, kendisini tanıması ve özgüveninin gelişmesini sağlaması, çocuklara estetik duyarlılık kazandırması, onların problem çözme yeteneklerini geliştirmesi, başkalarını anlamalarına yardımcı olması, iyi çalışma alışkanlıkları kazandırması ve sorumluluk duygusu oluşturması gibi olumlu etkileri vardır (Poyraz ve Dere, 2011:85; Oğuzkan ve diğ., 1999:85-87). Güçlü bir sanatsal temel, eşgüdüm, dikkat ve öz disiplini de olumlu yönde etkilemektedir (Jensen, 2006:36-37; Atk. Shreeve 1996:96).

Müzik, özellikle çocukların dış dünya ile bir bağ kurmasına yardımcı olan önemli bir iletişim aracıdır ve onların kendilerini ifade ederek sosyal uyum kazanmalarında etkili rol oynamaktadır. (Aral et al., 2001: 65-66). Birlikte şarkı söyleme, çocukların seslerini birbirlerine göre kontrol etmelerine ve ortak bir uyum için çaba göstermelerine, aynı etkinliği paylaşmanın zevkine varmalarına katkıda bulunmaktadır. Böylelikle çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri desteklenmektedir. Müzik aletlerini kullanırken çocuk, enerjisini olumlu yollarla dışa yansıtmakta, sesleri

keşfetmekte, kendi ritimlerini yaratmakta ve çalgı çalma becerisi kazanmaktadır. Bu da çocuğun başarı ve güven duygusunu geliştirmektedir. (Şen,2006:17).

Müzik, çocuğun sosyal gelişimini etkilediği gibi bedensel ve psikomotor gelişimini de etkilemektedir. Çocuk toplu şekilde veya kendi başına şarkı söylerken her zamankinden daha farklı nefes alır ve nefesini düzenli kullanma becerisi kazanması, akciğerlerinin gelişmesini sağlar (Okumuş, 2008:18; Sun, 1988:32).

Toplu şekilde ya da kendi başına bir çalgıdan ses elde etmeye çalışmak çocuğun küçük ve büyük kas gelişimini destekler. Özellikle toplu çalışmalarda diğer çocuklara uyum sağlamaya çalışırken farkında olmadan ellerini ve kollarını denetlemek zorunda kalır (Okumuş, 2008:18; Sun, 1988:32). Çocuğun müziğe vücut hareketleriyle tepki vermesi ve uygun dans figürleri oluşturmaya çalışması da büyük-küçük kasların çalışmasıyla psikomotor gelişime katkı sağlamaktadır (Ömeroğlu,2006:17; Pung ve Pun, 1998).

Çocuklar erken yaşta, alışık olmadıkları seslere karşı işlevsel olarak sağır olduklarından ne kadar sözcükle tanışılırsa o kadar iyidir. Müzik ve ritim de dahil olmak üzere, erken yaşta işitilen seslerin hepsi beyni şekillendirmektedir (Jensen, 2006:22; Weinberger 1994).

Müzik, özellikle de sözlü müzik parçaları çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Okumuş, 2008:18; Sun, 1988:32). Şarkı söylemesi çocuğun sesini kullanmayı öğrenmesini sağlamanın yanında sözcük dağarcığını genişletmektedir (Ömeroğlu,2006:17). Çocukların bilmedikleri ve rahat söyleyemedikleri sözcükler, melodilerle şarkı sözü olarak düzenlenir ve bu sözcüklerin geçtiği şarkılar öğretilir. Çocuklar her zaman şarkı söylemeye ilgi duydukları için fark etmeden pek çok sözcüğü şarkı içinde öğrenmekte ve kolayca söyleyebilmektedir (Arslan,2005:17; Sun ve Seyrek,

1998). Bunun yanı sıra, tekerlemeler aracılığıyla dil kıvraklığı kazanan çocuk, akıcı bir konuşma becerisi elde eder. Okulöncesi öğretmeni bu sözlü parçaları ve bunların çocukta dil gelişimine yaptığı etkileri ne kadar iyi bilirse, çocuğun şarkı söyleme yeteneğini, doğru ve güzel konuşma becerisini, o ölçüde başarıyla gerçekleştirebilir (Okumuş, 2008:15; Sun 1988:32).

Ayrıca, Modiri (2010)'nin 5 yaş grubu çocuklar üzerinde yaptığı araştırmada; müzik aracılığı ile verilen yabancı dil eğitiminin geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu da ortaya konulmuştur.

Sonuç

Okul öncesi eğitim, bireyin gelişimini ve yaşam kalitesini şekillendirmesinde önemli bir etkidir. Pek çok amaç doğrultusunda kullanılan müzik, aynı zamanda etkin bir eğitim aracıdır. Bu bakımdan bu dönemde verilecek müzik eğitimi çocuğun müziksel gelişimini etkileyerek çocuğun ilerideki yaşantısında belirli bir müzik birikimine sahip olmasını sağlayacaktır. Ayrıca bu dönemde verilecek müzik eğitimi çocuğun müziksel gelişimi dışında bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel becerilerini de geliştirecektir. Müzik eğitiminin, duyuşsal ve devinişsel davranışların yanı sıra bilişsel öğrenmeler üzerine de olumlu etkileri bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır. Müzik sevgisini kazanan çocuğun, sorumluluk bilincinin geliştiği ve disiplinli bir yaşam tarzını benimsediği de bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bu araştırmalar sonucu elde edilen bulgular, okul öncesi dönemde, bir eğitim aracı olarak müzikten etkin bir biçimde yararlanılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu nedenle okul öncesi müzik eğitimi ile ilgili hazırlanan eğitim programlarının destekleyici ve nitelikli olması,

etkililiği deneylerle kanıtlanmış çağdaş müzik eğitimi yaklaşımlarıyla sunulması büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Aral, N. ; Kandır, A. ;Yaşar M. (2001). **Okulönesi Eğitim 2**. Ya-Pa Yayın Pazarlama. İstanbul.
- Arslan, A. (2005). **Müziğe Başlarken**. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.
- Ball. C. (1994). **Start Right: importance of early learning**. The Royal Society for the encouragement of Arts, Manufactures and commerce, London.
- Bilen, S. (1999). **Çağdaş Müzik Eğitiminde Yaratıcılığın Önemi**. Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretmen Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu. İzmir.
- Gazozođlu, Ö.(2007). **Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarına Öz Bakım Becerilerinin Kazandırılmasında Oyun Yoluyla Öğretimin Etkisi** . Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Haselbach; B. (2007). **Estetik Eğitiminde İfade Fenomeni**. Orff info Dergisi 2007 sayı 12: 6-10
- İşbilir, Ş. (2006). **Beyin Uyumlu Öğrenme**. Nobel Kitabevi. Adana.
- Jensen, E. (2006). **Beyin Uyumlu Öğrenme**. Çeviren: Ahmet Dođanay. Nobel Yayınları. Adana.
- Okumuş, M. (2008). **Okul Öncesi Dönem 4- 6 Yas Grubu Çocukların Müziksel Yasantılarına Popüler Müziklerin Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun.

- Ömeroğlu, E.; Ersoy, Ö., Şahin,F. ;Kandır, A.;Turla,A. (2006). **Müziğin Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması**. Kök Yayıncılık. Ankara.
- Poling, A. D. & Hupp, J. M. (2009). **Active Learning Through Role Playing**. College Teaching (8756–7555) Vol.57 Sayfa4: 221–226
- Poyraz, H.; Dere, H. (2011). **Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri**. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Senemoğlu, N. (2004). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim-Kuramdan Uygulamaya**. Gazi Kitabevi.Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2006) . (Ed.) **Eğitim Psikolojisi** . Pagem A Yayıncılık. Ankara.
- Stanford,P. (2003). **Multiple Intelligence for Every Classroom intervention in School and Clinic** . 39: 80 DOI: 10.1177/10534512030390020301
- Şen, Y. (2006). **Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / Journal Of Graduate School Of Social Sciences, Cilt 7, Sayı 1. Erzurum.
- Modiri, I. (2010). **Okul Öncesinde Müzik Aracılığı İle Yabancı Dil Öğretimi**. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 23 (2) S. 505-516.